

بررسی تعلل‌ورزی تحصیلی و ابعاد آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز و ارتباط آن با عملکرد تحصیلی

رقیه پورصابری^۱

۱. کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، مربی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور آذرشهر، تبریز، ایران

● دریافت مقاله: ۹۴/۱۰/۷ آخرین اصلاح مقاله: ۹۵/۵/۲۳ ● پذیرش مقاله: ۹۵/۵/۳۱

زمینه و هدف: تعلل‌ورزی اغلب به عنوان یک تأخیر عمدی و غیر منطقی رفتار تعریف می‌شود که در میان دانشجویان سراسر جهان یک پدیده رایج به شمار می‌رود. پژوهش حاضر با هدف تعیین میزان تعلل‌ورزی تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز در نیم‌سال دوم سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ و ارتباط آن با عملکرد تحصیلی انجام گردید.

روش کار: این پژوهش از نوع مقطعی بود. جامعه مطالعه را کلیه دانشجویان خوابگاهی دانشگاه علوم پزشکی تبریز و نمونه‌ها را ۱۵۰ دانشجوی خوابگاهی این دانشگاه تشکیل دادند. روش نمونه‌گیری از نوع غیر احتمالی و ابزار به کار رفته، مقیاس تعلل‌ورزی تحصیلی Solomon و Rothblum (Academic Procrastination Scale یا APS) بود. پایایی کل این مقیاس و ابعاد آن به روش ضریب Cronbach's alpha در دامنه ۰/۴۱ تا ۰/۷۸ برآورد گردید. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های χ^2 و تحلیل رگرسیون چندگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: بر طبق یافته‌ها، میزان تعلل‌ورزی و ابعاد آن به ترتیب ۳۵/۳، ۲۸/۰، ۳۰/۷ و ۳۱/۳ درصد بود. نتایج آزمون χ^2 نشان داد که تعلل در انجام تکالیف درسی، آماده‌سازی مقالات و نمره کل تعلل‌ورزی با عملکرد تحصیلی دانشجویان رشته پرستاری و مامایی ارتباط منفی معنی‌داری داشت ($P < ۰/۰۱$). بین نمره کل تعلل‌ورزی و ابعاد آن با عملکرد تحصیلی در نمونه کل دانشجویان ارتباط منفی معنی‌داری مشاهده شد ($P < ۰/۰۱$). نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام حاکی از آن بود که نمره کل تعلل‌ورزی، بهترین پیش‌بینی کننده عملکرد تحصیلی می‌باشد.

نتیجه‌گیری: پژوهش حاضر تعلل‌ورزی تحصیلی را به عنوان شایع‌ترین عامل کاهش عملکرد تحصیلی دانشجویان مشخص نمود. بنابراین، انجام مطالعات تکمیلی در جهت علل تعلل‌ورزی تحصیلی ضروری به نظر می‌رسد.

کلید واژه‌ها: میزان، تعلل‌ورزی تحصیلی، عملکرد تحصیلی

*نویسنده مسؤول: گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور آذرشهر، تبریز، ایران

● تلفن: ۰۴۱-۳۴۲۴۴۷۴۹ ● نمابر: ۰۴۱-۳۴۲۴۴۷۴۹

مقدمه

تعلل‌ورزی (Procrastination) قصد تأخیر داوطلبانه در میدان عمل، بر خلاف پیش‌بینی وخامت اوضاع به دلیل این تأخیر است (۱). بر طبق مطالعات Kagan و همکاران (۲) و Milgram و همکاران (۳)، تعلل‌ورزی مشکل شایعی می‌باشد که نمودهای خود را در تمام حوزه‌های زندگی از جمله تحصیل، شغل و امور جاری نشان می‌دهد. یکی از حوزه‌های درگیر در تعلل‌ورزی، تحصیل است. بنابراین، منظور از تعلل‌ورزی در پژوهش حاضر، تعلل‌ورزی تحصیلی بود. تعلل‌ورزی تحصیلی در بررسی Milgram و همکاران (۳) و Rothblum و همکاران (۴)، به عنوان ترک و وقفه در انجام تکالیف تحصیلی مانند آماده شدن برای امتحانات و انجام تکالیف در دقیقه آخر همراه با احساس ناراحتی و تشویش درونی و مدیریت زمان نامناسب تعریف شده است. تعلل‌ورزی تحصیلی در مطالعات Senecal و Koestner (۵) و Lay و Schouwenburg (۶)، انجام تأخیر عمدی در تکالیف و موضوعات تحصیلی و ترس از اشتباه کردن و به تعویق انداختن تکلیفی که نیاز به کامل شدن دارد، تعریف شده است. نتایج مطالعات Steel (۱)، Onwuegbuzie و Collins (۷) و Semb و همکاران (۸) نشان می‌دهد که یکی از مهم‌ترین موانع موجود بر سر راه موفقیت دانشجویان، تعلل ورزیدن در انجام امور تحصیلی است.

Kagan و همکاران (۲)، Ferrari و همکاران (۹)، Wolters (۱۰)، O'Brien (۱۱) و Kachgal و همکاران (۱۲) در تحقیقات خود، میزان بالای تعلل‌ورزی را در میان دانشجویان گزارش نمودند. Capan معتقد است که ۹۵ درصد دانشجویان تعلل‌ورزی را تجربه می‌کنند (۱۳). میزان تعلل‌ورزی تحصیلی بین دانشجویان در مطالعه Ellis و Knaus، حدود ۷۰ درصد بیان گردید (۱۴). این میزان در بررسی Clark و Hill در زمینه امتحانات ۲۸ درصد، در نوشتن مقالات و گزارش‌های درسی ۳۰ درصد و در خواندن دروس ۳۶ درصد گزارش شد (۱۵).

یافته‌های پژوهش Solomon و Rothblum نشان داد که میزان تعلل‌ورزی تحصیلی در مواقعی که دانشجویان باید تکالیفی را بنویسند (۴۶ درصد)، بیشتر از زمانی است که باید دروس را بخوانند (۳۰ درصد) یا خود را برای امتحانات آماده کنند (۲۸ درصد) و یا تکالیفشان را ارایه نمایند (۱۱ درصد) (۱۶). نتایج مطالعه Balkis و Duru که بر روی ۵۸۰ دانشجوی ۱۹ تا ۲۸ ساله دانشگاه پاماکولی ترکیه انجام شد، حاکی از آن بود که میزان تعلل‌ورزی تحصیلی در این دانشجویان، ۲۳ درصد می‌باشد (۱۷). Ozer و همکاران نیز این میزان را ۵۲ درصد برآورد نمودند (۱۸). McCown و Roberts در تحقیق خود نتیجه گرفتند که ۲۳ درصد دانشجویان جدیدالورود، ۲۷ درصد سال دومی‌ها، ۳۲ درصد سال سوم‌ها و ۳۷ درصد سال آخری‌ها به تعلل‌ورزی گرایش دارند (۱۹). پژوهش‌های انجام گرفته در داخل کشور بیانگر میزان بالای تعلل‌ورزی تحصیلی در دانشجویان ایرانی است. توکلی در مطالعه‌ای بر روی ۶۰۰ دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان، نشان داد که ۱۴ درصد کل دانشجویان، ۱۲ درصد دانشجویان دختر و ۱۴/۱ درصد دانشجویان پسر، سطوح بالایی از تعلل‌ورزی تحصیلی را دارند و ۷۰/۸ درصد همه دانشجویان، ۶۸/۸ درصد دانشجویان دختر و ۶۸/۷ درصد دانشجویان پسر از سطوح متوسطی از تعلل‌ورزی تحصیلی برخوردار هستند (۲۰).

دو دلیل عمده تعلل‌ورزی در امر تحصیل از نظر Solomon و Rothblum، ترس از شکست و خوب انجام ندادن تکالیف و وظایف بیان شد (۱۶). سواری در تحقیق خود بر روی دانشجویان دانشگاه پیام نور اهواز، نشان داد که ۱۷/۲ درصد کل دانشجویان، ۱۷/۸ درصد دانشجویان پسر و ۱۷/۰۳ درصد دانشجویان دختر تعلل‌ورزی تحصیلی دارند (۲۱). Fritzsche و همکاران معتقد هستند که تعلل‌ورزی در دانشجویان، با استرس، احساس گناه، روان‌رنجوری، عزت نفس پایین و نمرات پایین در عملکرد تحصیلی همراه است (۲۲). نتایج مطالعات صارمی رسولی (۲۳)، حسن‌بیگی و

بررسی قرار می‌دهد. پاسخ به سؤالات مقیاس در قالب طیف لیکرت از (هرگز = نمره ۱ تا همیشه = نمره ۵) می‌باشد. در مقیاس APS، سؤالات ۲، ۴، ۶، ۱۱، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۲۱، ۲۳ و ۲۵ به صورت بر عکس نمره‌گذاری می‌شوند. این پرسش‌نامه توسط جوکار و دلاورپور به فارسی ترجمه شد. برای بررسی روایی از روش تحلیل عاملی و همبستگی گویه با نمره کل استفاده گردید که نتایج تحلیل عاملی به روش مؤلفه‌های اصلی، بیانگر وجود یک عامل کلی در پرسش‌نامه بود. همبستگی گویه‌ها با نمره کل پرسش‌نامه در سطح مطلوب و معنی‌دار بیان شد. ضریب پایایی مقیاس APS نیز با استفاده از ضریب Cronbach's alpha، ۰/۹۱ محاسبه گردید (۲۵). در پژوهش حاضر، پایایی مؤلفه‌های پرسش‌نامه برای هر یک از مؤلفه‌های تأخیر در آماده شدن برای امتحان، تأخیر در انجام تکالیف درسی، تأخیر در آماده کردن مقالات درسی و پایایی کل به ترتیب ۰/۴۱، ۰/۵۹، ۰/۷۴ و ۰/۷۸ به دست آمد.

دامنه نمرات حاصل شده دانشجویان از مقیاس تعلل‌ورزی و هر یک از مؤلفه‌های آن بر مبنای مطالعه Lakshminarayan و همکاران، به سه گروه تقسیم گردید. گروه اول شامل دانشجویانی است که نمرات آن‌ها در ۳۳/۳ درصد پایین نمره کل تعلل‌ورزی قرار دارد. این افراد از کمترین سطح تعلل‌ورزی برخوردار هستند. گروه دوم شامل دانشجویانی است که در ۳۳/۴ درصد تا ۶۶/۶ درصد میانه نمره تعلل‌ورزی قرار دارند که این افراد تعلل‌ورزی متوسطی دارند و گروه سوم را دانشجویانی تشکیل می‌دهند که در ۶۶/۷ درصد بالای نمره تعلل‌ورزی تقسیم‌بندی می‌شوند. این افراد در بالاترین حد از تعلل‌ورزی قرار دارند (۲۹). جهت سنجش و ارزیابی عملکرد تحصیلی، از معدل تحصیلی ترم گذشته (نیم‌سال اول سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳) استفاده گردید. برای طبقه‌بندی افراد بر حسب معدل نیز سه گروه متوسط به پایین (۶۰ درصد پایین)، متوسط (بین ۶۱ تا ۶۸ درصد) و متوسط به بالا (۶۹ درصد و بالاتر از آن) تقسیم شدند.

در جمع‌آوری اطلاعات، از شرکت کنندگان درخواست شد

همکاران (۲۴)، جوکار و دلاورپور (۲۵)، Klassen و همکاران (۲۶)، Canter (۲۷) و Howell و همکاران (۲۸) گزارش کرد که تعلل‌ورزی تحصیلی با عملکرد تحصیلی ارتباط منفی دارد و ممکن است عامل مؤثری در پیش‌بینی منفی عملکرد تحصیلی باشد. یافته‌های پژوهشی که بر روی ۲۰۹ دانشجوی رشته دندان‌پزشکی دانشگاه هند انجام شد، ارتباط بین این دو متغیر را ۰/۶۳- برآورد نمود (۲۹). بر مبنای این یافته، دانشجویانی که تعلل‌ورزی بالا دارند، عملکرد تحصیلی پایینی را تجربه می‌نمایند و دانشجویانی که تعلل‌ورزی تحصیلی کمتری دارند، از عملکرد تحصیلی بهتری برخوردار هستند. در تحقیقی مشخص شد که حدود ۱۲ درصد دانشجویان علوم پزشکی در طی تحصیل خود حداقل یک ترم تحصیلی مشروط می‌شوند (۱۷). بنابراین، مطالعه حاضر با هدف تعیین میزان تعلل‌ورزی تحصیلی در میان دانشجویان دختر و پسر خوابگاهی دانشگاه علوم پزشکی تبریز و بررسی ارتباط آن با عملکرد تحصیلی دانشجویان انجام گردید.

روش کار

این مطالعه از نوع مقطعی بود و نمونه پژوهش را ۱۵۰ دانشجوی پسر و دختر رشته پزشکی، مامایی و پرستاری دانشگاه علوم پزشکی تبریز تشکیل دادند که در تابستان سال ۱۳۹۴ ساکن خوابگاه دانشگاه بودند. نمونه‌گیری به صورت در دسترس انجام شد.

متغیرهای پژوهش شامل تعلل‌ورزی تحصیلی و عملکرد تحصیلی بود. جهت سنجش تعلل‌ورزی تحصیلی از مقیاس تعلل‌ورزی تحصیلی Rothblum و Solomon (Academic Procrastination Scale یا APS) استفاده گردید (۲۵). این مقیاس ۲۱ گویه دارد و هر گویه به صورت مقیاس پنج گزینه‌ای طراحی شده است که تعلل‌ورزی تحصیلی را در سه حوزه آماده شدن برای امتحانات (سؤالات ۱ تا ۶)، آماده کردن تکالیف درسی (سؤالات ۷ تا ۱۵) و آماده کردن مقالات پایان نیم‌سال تحصیلی (سؤالات ۱۶ تا ۲۱) مورد

یافته‌ها

پژوهش حاضر بر روی ۱۵۰ دانشجوی خوابگاهی دانشگاه علوم پزشکی تبریز صورت گرفت. دامنه سنی شرکت کنندگان مطالعه ۱۸ تا ۴۲ سال، میانگین سنی دانشجویان دختر ۲۳ سال و دانشجویان پسر ۲۸ سال بود. کمترین و بیشترین میانگین سنی به دانشجویان رشته مامایی و پزشکی به ترتیب با ۲۲ و ۲۷/۱۲ سال تعلق داشت. جدول ۱ بیانگر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت کنندگان بود و توزیع آن‌ها را بر اساس سن، وضعیت تأهل و رشته تحصیلی نشان می‌دهد.

تا به همه سؤالات پاسخ دهند و به آن‌ها اطمینان داده شد که از اطلاعاتشان فقط به صورت گروهی استفاده می‌شود و جنبه رازداری حفظ خواهد شد.

جهت توصیف نمونه‌های پژوهش از شاخص‌های آمار توصیفی (فراوانی/ درصد، میانگین و انحراف معیار) و برای آزمون مفروضات، از آزمون‌های χ^2 ، Pearson و تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده گردید. داده‌ها در نرم‌افزار SPSS (SPSS Inc., Chicago, IL) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

P	نمونه کل	پسر	دختر	متغیر	
	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)		
۰/۷۷۲	۱۱۲ (۷۴/۷)	۲۴ (۷۲/۷)	۸۸ (۷۵/۲)	مجرد	وضعیت تأهل
	۳۸ (۲۵/۳)	۹ (۲۷/۳)	۲۹ (۲۴/۸)	متاهل	
۰/۰۰۱	۵۰ (۳۳/۳)	۲۵ (۷۵/۸)	۲۵ (۲۱/۴)	پزشکی	رشته تحصیلی
	۴۴ (۲۹/۳)	۷ (۲۱/۲)	۳۷ (۳۱/۶)	پرستاری	
	۵۶ (۳۷/۳)	۱ (۳/۰)	۵۵ (۴۷/۰)	مامایی	
۰/۲۰۶	۸۹ (۵۹/۳)	۱۹ (۵۷/۶)	۷۰ (۵۹/۸)	متوسط به پایین	عملکرد تحصیلی
	۱۹ (۱۲/۷)	۷ (۲۱/۲)	۱۲ (۱۰/۳)	متوسط	
	۴۲ (۲۸/۰)	۷ (۲۱/۲)	۳۵ (۲۹/۹)	متوسط به بالا	
۰/۸۱۳	۴۳ (۲۸/۷)	۸ (۲۴/۲)	۳۵ (۲۹/۹)	کم	تعطل در آماده‌سازی برای امتحانات
	۶۵ (۴۳/۳)	۱۵ (۴۵/۵)	۵۰ (۴۲/۷)	متوسط	
	۴۲ (۲۸/۰)	۱۰ (۳۰/۳)	۳۲ (۲۷/۴)	زیاد	
۰/۸۴۵	۴۹ (۲۲/۷)	۱۲ (۳۶/۴)	۳۷ (۳۱/۶)	کم	تعطل در انجام تکالیف درسی
	۵۵ (۳۶/۷)	۱۲ (۳۶/۴)	۴۳ (۳۶/۸)	متوسط	
	۴۶ (۳۰/۷)	۹ (۳۳/۳)	۳۷ (۳۱/۶)	زیاد	
۰/۲۹۵	۴۹ (۲۲/۷)	۱۱ (۴۵/۵)	۳۸ (۳۲/۵)	کم	تعطل در آماده‌سازی مقالات درسی
	۵۴ (۳۶/۰)	۱۵ (۲۱/۲)	۳۹ (۳۳/۳)	متوسط	
	۴۷ (۳۱/۳)	۷ (۴/۷)	۴ (۳۴/۲)	زیاد	
۰/۹۲۶	۵۲ (۳۴/۷)	۱۲ (۳۶/۴)	۴۰ (۳۴/۲)	کم	نمره کل تعطل‌ورزی
	۴۵ (۳۰/۰)	۹ (۲۷/۳)	۳۶ (۳۰/۸)	متوسط	
	۵۳ (۳۵/۳)	۱۲ (۳۶/۴)	۴۱ (۳۵/۰)	زیاد	

تعطل‌ورزی در نمونه کل دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز ۳۵/۳ درصد، در نمونه‌های دختر ۳۵/۰ درصد و در

میزان تعطل‌ورزی تحصیلی و ابعاد آن در نمونه‌های مورد مطالعه در جدول ۱ ارایه شده است که بر اساس آن، میزان

نمونه‌های پسر ۳۶/۴ درصد بود. نتایج آزمون χ^2 نشان داد که اختلاف معنی‌داری بین عملکرد تحصیلی، تعلل‌ورزی تحصیلی و ابعاد آن در نمونه‌های دختر با نمونه‌های پسر وجود نداشت ($P > 0/050$) (جدول ۳).

جدول ۲: تعلل‌ورزی تحصیلی و ابعاد آن در نمونه‌های مورد مطالعه

متغیر	خانم‌ها	آقایان	کل نمونه‌های پژوهش
سن	$23/0342 \pm 3/960$	$28/818 \pm 6/979$	$24/306 \pm 5/334$
عملکرد تحصیلی	$14/340 \pm 2/002$	$14/502 \pm 1/689$	$14/370 \pm 1/933$
تعلل در آماده‌سازی برای امتحانات	$16/179 \pm 4/033$	$16/697 \pm 3/844$	$16/293 \pm 3/985$
تعلل در انجام تکالیف درسی	$20/974 \pm 5/504$	$19/030 \pm 6/272$	$20/546 \pm 5/717$
تعلل در آماده‌سازی مقالات درسی	$17/888 \pm 5/616$	$17/515 \pm 6/295$	$17/806 \pm 5/752$
نمره کل تعلل‌ورزی	$55/179 \pm 11/681$	$53/242 \pm 13/456$	$35/75 \pm 12/073$

جدول ۳: رابطه تعلل‌ورزی تحصیلی و مؤلفه‌های آن با عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز به تفکیک رشته تحصیلی

رشته تحصیلی	متغیر	χ^2	درجه آزادی	P
پزشکی	تعلل در آماده‌سازی برای امتحانات	۸/۸۲۹	۴	۰/۰۶۶
	تعلل در انجام تکالیف درسی	۲/۹۶۰	۴	۰/۵۶۵
	تعلل در آماده‌سازی مقالات	۳/۲۸۳	۴	۰/۵۱۲
	نمره کل تعلل‌ورزی	۵/۱۳۲	۴	۰/۲۷۴
پرستاری	تعلل در آماده‌سازی برای امتحانات	۴/۶۷۵	۴	۰/۳۲۲
	تعلل در انجام تکالیف درسی	۱۰/۹۱۰	۴	۰/۰۲۸
	تعلل در آماده‌سازی مقالات	۱۰/۲۶۴	۴	۰/۰۳۶
	نمره کل تعلل‌ورزی	۱۰/۲۶۴	۴	۰/۰۳۶
مامایی	تعلل در آماده‌سازی برای امتحانات	۵/۷۰۷	۴	۰/۲۲۲
	تعلل در انجام تکالیف درسی	۱۵/۷۷۶	۴	۰/۰۰۳
	تعلل در آماده‌سازی مقالات	۱۳/۴۷۳	۴	۰/۰۰۹
	نمره کل تعلل‌ورزی	۱۷/۵۹۵	۴	۰/۰۰۱
نمونه کل دانشجویان	تعلل در آماده‌سازی برای امتحانات	۱۱/۸۲۷	۴	۰/۰۱۹
	تعلل در انجام تکالیف درسی	۱۳/۸۱۷	۴	۰/۰۰۸
	تعلل در آماده‌سازی مقالات	۱۸/۶۷۷	۴	۰/۰۰۱
	نمره کل تعلل‌ورزی	۲۴/۸۰۹	۴	۰/۰۰۱

که بین تعلل‌ورزی در آماده‌سازی امتحانات پایان ترم، تعلل‌ورزی در انجام تکالیف درسی، آماده‌سازی مقالات درسی و نمره کل تعلل‌ورزی تحصیلی با عملکرد تحصیلی در نمونه کل دانشجویان، ارتباط منفی معنی‌داری وجود داشت ($P < 0/050$) (جدول ۳).

بررسی ارتباط بین تعلل‌ورزی تحصیلی و عملکرد تحصیلی نشان داد که بین تعلل‌ورزی در انجام تکالیف درسی، آماده‌سازی مقالات درسی و نمره کل تعلل‌ورزی با عملکرد تحصیلی دانشجویان رشته‌های پرستاری و مامایی، ارتباط منفی معنی‌داری مشاهده شد ($P < 0/050$) (جدول ۳)؛ ضمن این

جهت پیش‌بینی عملکرد تحصیلی از روی متغیرهای جمعیت‌شناختی (جنسیت، سن، وضعیت تأهل و رشته تحصیلی) و نمره کل تعلل‌ورزی تحصیلی و ابعاد آن (تعلل در آماده‌سازی امتحانات پایان ترم، تعلل در انجام تکالیف درسی و تعلل در آماده‌سازی مقالات درسی)، از آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده گردید. نتایج حاکی از آن بود که از میان متغیرهای پیش‌بین، نمره کل تعلل‌ورزی تحصیلی، بهترین پیش‌بینی کننده عملکرد تحصیلی بود. ضریب

بتای به دست آمده و معنی‌داری آن، نشان دهنده وجود ارتباط منفی معنی‌داری می‌باشد؛ بدین معنی که نمره کل تعلل‌ورزی تحصیلی به طور منفی و معنی‌دار، عملکرد تحصیلی را پیش‌بینی می‌نماید. به عبارت دیگر، دانشجویانی که نمرات بالا در نمره کل تعلل‌ورزی تحصیلی دریافت می‌کنند، از عملکرد تحصیلی ضعیفی برخوردار هستند. در ضمن، نمره کل تعلل‌ورزی تحصیلی قادر به تبیین ۱۲ درصد از واریانس عملکرد تحصیلی بود (جدول ۴).

جدول ۴: شاخص‌های تحلیل رگرسیون چندگانه عوامل پیش‌بینی کننده عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز به روش گام به گام

متغیر پیش‌بین	F	P	R	R ^۲	B	t	P
نمره کل تعلل‌ورزی	۱۹/۹۶	۰/۰۰۱	۰/۳۴۲	۰/۱۱۹	-۰/۳۴۵	-۴/۴۶۸	۰/۰۰۱

بحث و نتیجه‌گیری

در مورد دلایل مؤثر بر عملکرد تحصیلی (پیشرفت تحصیلی یا افت تحصیلی) دانشجویان، نظرات مختلفی توسط صاحب‌نظران و اندیشمندان این حوزه ارایه شده است. بررسی پژوهش‌ها نشان داده است که یکی از دلایل عمده افت عملکرد تحصیلی دانشجویان در سراسر دنیا، تعلل‌ورزی تحصیلی می‌باشد؛ به طوری که میزان آن بالا است (۲۴، ۲۱، ۱). از این‌رو، اولین هدف از انجام مطالعه حاضر، تعیین میزان تعلل‌ورزی تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز بود. بر اساس نتایج این بررسی، میزان تعلل‌ورزی تحصیلی به طور کلی در این دانشجویان، ۳۵/۳ درصد برآورد گردید که بیانگر میزان بالای آن در جمعیت دانشجویی است. از آنجایی که مطالعات انجام شده در زمینه تعلل‌ورزی تحصیلی میان دانشجویان ایرانی پراکنده است، میزان آن در دامنه‌ای از ۱۷/۲ تا ۷۰/۸ درصد گزارش شده است. نتایج مطالعه حاضر بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز، در حد وسط این دامنه برآورد گردید و با یافته‌های پژوهش‌های Kagan و همکاران (۲)، Ferrari و همکاران (۹)، Wolters (۱۰)، O'Brien (۱۱)، Kachgal و همکاران

(۱۲)، Çapan (۱۳)، Ellis و Knaus (۱۴)، Clark و Hill (۱۵)، Solomon و Rothblum (۱۶)، Balkis و Duru (۱۷)، Ozer و Demir (۱۸) و McCown و Roberts (۱۹) بر روی دانشجویان خارجی همسو است. علت این تفاوت‌ها را می‌توان به روش‌های نمونه‌گیری، فصل اجرای پرسش‌نامه‌ها و میزان دقت دانشجویان در تکمیل پرسش‌نامه‌ها نسبت داد (۳۰). یکی از اهداف دیگر مطالعه حاضر، بررسی رابطه تعلل‌ورزی تحصیلی با عملکرد تحصیلی بود. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که تعلل‌ورزی تحصیلی یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر وضعیت عملکرد تحصیلی دانشجویان می‌باشد که با افت عملکرد تحصیلی ارتباط دارد (۲۸-۲۱، ۸، ۷، ۱). نتایج به دست آمده از مطالعه حاضر، بیانگر وجود ارتباط منفی معنی‌دار بین تعلل‌ورزی تحصیلی و ابعاد آن (تعلل در مطالعه دروس برای امتحانات، تعلل در انجام تکالیف درسی و تعلل در آماده‌سازی مقالات درسی) با عملکرد تحصیلی است؛ به طوری که دریافت نمرات بالا در مقیاس تعلل‌ورزی تحصیلی و ابعاد آن، با دریافت نمرات پایین در عملکرد تحصیلی (افت عملکرد تحصیلی) همراه می‌باشد. این یافته با نتایج مطالعات صارمی رسولی (۲۳)، حسن‌بیگی و همکاران (۲۴)، جوکار و دلاورپور

نشان می‌دهند (۳۲). مطابق نظر Chow، اعتماد به نفس پایین از جمله علل تعلل‌ورزی تحصیلی به شمار می‌رود. نتایج مطالعه او نشان داد که بین عزت نفس و خودکارآمدی، با تعلل‌ورزی تحصیلی ارتباط معکوس معنی‌داری وجود دارد (۳۳). یافته‌های پژوهش Day و همکاران حاکی از آن بود که تأخیر و تعلل در انجام تکالیف، عمده‌ترین دلیل پیشرفت تحصیلی ضعیف است؛ چرا که برخی از فراگیران، تأخیر در انجام تکالیف دانشگاهی و آماده شدن برای امتحانات را با برنامه‌ریزی غلط خود به صورت سفسطه‌ای، توجیه می‌کنند (۳۴). یکی از مهم‌ترین علل تعلل‌ورزی تحصیلی در تحقیقات Buehler و همکاران (۳۵) و Kahneman و Tversky (۳۶)، برنامه‌ریزی اشتباه و مغالطه‌آمیز، خوش‌بینی به انجام تکلیف در مدت زمان کوتاه‌تر و آماده شدن برای امتحانات در مدت زمان کوتاه به پشتوانه اندوخته‌های گذشته بیان شد.

در مجموع، یافته‌های مطالعه حاضر نشان دهنده نقش تعلل‌ورزی تحصیلی در عملکرد دانشجویان علوم پزشکی می‌باشد. با توجه به وجود عوامل متعدد مؤثر بر تعلل‌ورزی تحصیلی، به نظر می‌رسد این امر نیاز به واکاوی و بررسی ریشه‌ای بیشتری دارد تا با شناسایی عوامل تأثیرگذار، بتوان راهکارهای آموزشی و درمانی را جهت پیشگیری از شیوع بالای تعلل‌ورزی تحصیلی در قشر دانشجویی پیاده‌سازی نمود و از افت تحصیلی این دانشجویان پیشگیری کرد.

از جمله مهم‌ترین محدودیت‌های مطالعه حاضر، می‌توان به کم بودن نمونه‌های مورد مطالعه، عدم استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی و محدود نمودن آن به دانشجویان خوابگاهی اشاره نمود که این امر با کاهش قدرت تعمیم‌پذیری و روایی بیرونی همراه می‌باشد. پیشنهاد می‌گردد که در پژوهش‌های همه‌گیرشناسی آینده، نمونه‌گیری با روش تصادفی، برآورد حجم نمونه متناسب با حجم جامعه آماری، در نظر گرفتن دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی و اجرای پرسش‌نامه‌ها در اوایل ترم تحصیلی انجام گیرد.

بر مبنای یافته‌های پژوهش حاضر، پیشنهاد می‌شود که با

Klassen، و همکاران (۲۶)، Canter (۲۷) و Howell و همکاران (۲۸) همخوانی داشت. آخرین یافته مطالعه حاضر به برآورد توان و قدرت پیش‌بینی‌پذیری تعلل‌ورزی تحصیلی در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی پرداخت؛ به طوری که تعلل‌ورزی تحصیلی در مطالعه حاضر، ۱۲ درصد واریانس عملکرد تحصیلی را پیش‌بینی نمود که با یافته‌های پژوهش‌های Ferrari و همکاران (۹)، Klassen و همکاران (۲۶)، Canter (۲۷) و Lakshminarayan و همکاران (۲۹) مشابهت داشت. در تبیین نتایج فوق، می‌توان به تبیین‌های برگرفته از نتایج مطالعات Schiming (۳۱)، Senécal و همکاران (۳۲)، Chow (۳۳)، Day و همکاران (۳۴)، Buehler و همکاران (۳۵) و Kahneman و Tversky (۳۶) اشاره نمود.

Schiming معتقد است که تعلل‌ورزی پایین، با عملکرد تحصیلی بالا و بر عکس ارتباط معنی‌داری دارد؛ به گونه‌ای که دانشجویان با عملکرد تحصیلی خوب، معدل‌های بالایی دریافت می‌کنند و تعلل‌ورزی تحصیلی پایین‌تری دارند، اما در نقطه مقابل، دانشجویان با عملکرد تحصیلی ضعیف، دریافت کننده نمرات پایینی هستند و از تعلل‌ورزی تحصیلی بیشتری رنج می‌برند (۳۱). وی مهم‌ترین علت تعلل‌ورزی در دانشجویان را علت روانی می‌داند و بر این باور است که چنین افرادی از شکست می‌ترسند، نسبت به آینده بدبین هستند، نسبت به توانمندی‌های خود احساس تردید و بی‌کفایتی می‌کنند. بنابراین، جهت توجیه عملکرد تحصیلی ضعیف خود، از تعلل به عنوان یک وسیله استفاده می‌نمایند و آن را علت مشکلات تحصیلی خود می‌دانند (۳۱). Senécal و همکاران (۳۲) از جمله پژوهشگرانی هستند که در این راستا با Schiming (۳۱) هم عقیده می‌باشند؛ بدین معنی که آن‌ها نیز علل روانی را از جمله مهم‌ترین علل تعلل‌ورزی تحصیلی می‌دانند (۳۲). آن‌ها معتقد هستند که انگیزه پیشرفت، جهت‌گیری هدف و خودکارآمدی که زیرشاخه عوامل روانی می‌باشند، تعلل‌ورزی تحصیلی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهند؛ به گونه‌ای که بیشترین تأثیر را در این زمینه از خود

دانشجویان در جهت انجام برنامه‌ریزی مدون انجام گردد.

سپاسگزاری

بدین‌وسیله نویسندگان از کلیه دانشجویان شرکت کننده که وقت گرانبهای خود را به منظور تکمیل پرسش‌نامه‌ها در اختیار مطالعه قرار دادند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

توجه به اهمیت عملکرد تحصیلی این دانشجویان، در ابتدا باید میزان تعلل‌ورزی تحصیلی در دانشجویانی که افت عملکرد تحصیلی دارند، ارزیابی شود و علل آن مورد بررسی قرار گیرد و در جهت رفع آن اقدامات عملی همچون استفاده استادان از روش‌های تشویقی جهت انجام به موقع تکالیف، گزارش‌ها، مرور دروس و آمادگی برای امتحانات و کمک به این

References:

1. Steel P. The nature of procrastination: a meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychol Bull.* 2007;133(1):65-94.
2. Kagan M, Cakir O, Ilhan T, Kandmir M. The explanation of the academic procrastination behaviour of university students with perfectionism, obsessive – compulsive and five factor personality traits. *Procedia Soc Behav Sci.* 2010; 2(2): 2121–5.
3. Milgram N, Mey-Tal G, Levison Y. Procrastination, generalized or specific, in college students and their parents. *Pers Individ Dif.* 1998; 25(2): 297-316.
4. Rothblum ED, Solomon LJ, Murakami J. Affective, cognitive, and behavioral differences between high and low procrastinators. *J Couns Psychol.* 1986; 33(4): 387-394.
5. Senecal C, Koestner R. Self-regulation and academic procrastination. *J Soc Psychol.* 1995; 135(5): 607-19.
6. Schouwenburg HC, Lay CH. Trait procrastination and the Big-Five factors of personality. *Pers Individ Dif.* 1995; 18(4): 481-90.
7. Onwuegbuzie AJ, Collins KM. Writing apprehension and academic procrastination among graduate students. *Percept Mot Skills.* 2001;92(2):560-2.
8. Semb G, Glick DM, Spencer RE. Student withdrawals and delayed work patterns in self-paced psychology courses. *Teach of Psychology.* 1979; 6(1): 23–5.
9. Ferrari JR, Ocallahan J, Newbegin I. Prevalence of procrastination in the United States, United Kingdom & Australia: Arousal & Avoidance Delay among adults. *N Am J Psychol.* 2005; 7(1): 1-6.
10. Wolters CA. Understanding procrastination from a self-regulated learning perspective. *J Educ Psychol.* 2003; 95(1): 179–87.
11. O'Brien WK. Applying the transtheoretical model to academic procrastination. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering.* 2002; 62(11-B): 5359
12. Kachgal MM, Hansen LS, Nutter KJ. Academic procrastination prevention/intervention: Strategies & Recommendations. *J Dev Educ.* 2001; 25(1): 14- 24.
13. Çapan BE. Relationship among perfectionism, academic procrastination and life satisfaction of university students. *Procedia Soc Behav Sci.* 2010; 5(1): 1665–71
14. Ellis A, Knaus, WJ. *Overcoming procrastination: How to think and act rationally in spite of life's inevitable hassles.* New York: Institute for Rational Living; 1997.
15. Clark JL, Hill OW. Academic procrastination among African-American college students. *Psychological Reports.* 1994; 75(1): 931–6.
16. Solomon LJ, Rothblum ED. Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *J Counseling Psychology.* 1984; 31(4): 503–9.
17. Balkis M, Duru E. Prevalence of academic procrastination behavior among pre-service teachers, and its relationship with demographics and individual preferences. *J Theory Pract Educ.* 2009, 5(1): 18-32.
18. Ozer BU, Demir A, Ferrari JR. Exploring academic procrastination among Turkish students: possible gender differences in prevalence and reasons. *J Soc Psychol.* 2009; 149(2):241-57.
19. McCown W, Roberts R. A study of academic and work-related dysfunctioning relevant to college version of an indirect measure of impulsive behavior. Radnor, PA: Integra Technical Paper; 1994:94-128.
20. Tavakoli MA. A study of the prevalence of academic procrastination among students and its relationship with demographic characteristics, preferences of study time, and purpose of entering university. *Quarterly Educational*

- Psychology. 2013; 9(28): 99-120. [In Persian]
21. Savari K. Study investigates the prevalence of academic procrastination among boys & girls students of Ahwaz Payame Noor University. Social Cognition. 2013; 1 (2): 62-8. [In Persian]
 22. Fritzsche BA, Young BR, Hickson KC. Individual differences in academic procrastination tendency and writing success. Pers Individ Dif. 2003; 35(7): 1549-57.
 23. Saremi Rasouli F. (dissertation). Survey of the relationship between academic procrastination, academic achievement and self-efficacy in nursing students of Tehran University of Medical Sciences, 2012. Tehran: Tehran University of Medical Sciences; 2013. [In Persian]
 24. Hassanbeigi A, Askari J, Nakhjavani M, Shirkhoda S, Barzegar K, Mozayyan MR, et al. The relationship between study skills and academic performance of university students. Procedia Soc Behav Sci. 2011; 30: 1416-24.
 25. Jowkar B, Delavarpour MA. Procrastination relationship with achievement goals. Quarterly Journal of New Thoughts on Education. 2006; 3(3-4): 61-80. [In Persian]
 26. Klassen RM, Krawchuk LL, Rajani S. Academic procrastination of undergraduates: Low self-efficacy to self-regulate predicts higher levels of procrastination. Contemporary Educational Psychology. 2008; 33(4): 915-31.
 27. Canter DE. (dissertation). Self-Appraisals, Perfectionism, and Academics in College Undergraduates. Richmond, VA: Virginia Commonwealth University; 2008.
 28. Howell AJ, Watson DC, Powell RA, Buro K. Academic procrastination: the pattern and correlates of behavioural postponement. Pers Individ Dif. 2006; 40(8): 1519-30.
 29. Lakshminarayan N, Potdar S, Reddy SC. Relationship between procrastination and academic performance among a group of undergraduate dental students in India. J Dent Educ. 2013; 77(4):524-8.
 30. Watson DC. Procrastination and the five-factor model: A facet level analysis. Pers Individ Dif. 2001; 30(1):149-58.
 31. Schiming CR. Patterns of homework initiation for web-based activities in economics: A study of academic procrastination. Journal for Economic Educators. 2012; 12(1):13-25.
 32. Sénécal C, Koestner R, Vallerand RJ. Self-regulation and academic procrastination. The Journal of Social Psychology. 1995; 135(5):607-19.
 33. Chow HPH. Procrastination among undergraduate students: effects of emotional intelligence, school life, self-evaluation, and self-efficacy. Alberta Journal of Educational Research. 2011; 57(2):234-40.
 34. Day V, Mensink D, O'Sullivan M. Patterns of academic procrastination. Journal of College Reading and Learning. 2000; 30(2):120-34.
 35. Buehler R, Griffin D, Peetz J. Chapter one-the planning fallacy: cognitive, motivational, and social origins. Advances in Experimental Social Psychology. 2010; 43:1-62.
 36. Kahneman D, Tversky A. Prospect theory: An analysis of decision under risk. Econometrica: Journal of the Econometric Society. 1979; 47(2):263-91.

Investigation of Academic Procrastination and its Dimensions and its Relationship with Academic Performance among Students of Tabriz University of Medical Sciences, Iran

Roghayeh Poursaberi¹

1. M.Sc. in Education Management, Instructor, Department of Education, Payame Noor University of Azarshahr, Tabriz, Iran

• Received: 28 Dec, 2015

• Received Corrected Version: 13 Aug, 2016

• Accepted: 21 Aug, 2016

Background & Objective: Procrastination is often described as a deliberate and irrational delay. It is prevalent among students all over the world. The aim of this study was to determine the prevalence of academic procrastination among the students of Tabriz University of Medical Sciences, Iran, in the academic year 2014-2015 and its correlation with academic performance.

Methods: This cross-sectional study was carried on 150 medical, nursing, and midwifery students living in the dormitory of Tabriz University of Medical Sciences. The subjects were selected through non-probability sampling. The data collection tool used was the Academic Procrastination Scale (APS) designed by Solomon and Rothblum. The total reliability of the PAS and the reliability of its subscales were determined using Cronbach's alpha (range: 0.41-0.78). The data were analyzed using chi-square test and multiple regression analysis.

Results: According to the results, the prevalence of procrastination and its dimensions were 35.3%, 28.0%, 30.7%, and 31.3%, respectively. The chi-square test also showed that procrastination in assignments, articles and essays preparation, and the total score of procrastination had a meaningful negative correlation with the academic performance of the nursing and obstetric students ($P < 0.01$). Furthermore, the total score of procrastination and its dimensions had significant negative correlation with the academic performance of the whole sample ($P < 0.01$). The stepwise multiple regression revealed analysis that the total score of procrastination was the best factor for predicting academic performance.

Conclusion: The present study results indicated procrastination as the most common cause of reduction of academic performance among students. Therefore, complementary studies are needed to investigate the causes of academic procrastination.

Key Words: Prevalence, Academic procrastination, Academic performance

*Correspondence: Department of Education Management, Payame Noor University of Azarshahr, Tabriz, Iran

• Tel: (+98) 41 3424 4749

• Fax: (+98) 41 3424 4749

• Email: yaghoobi1197@gmail.com